

DOI: 10.5604/01.3001.0014.8398

Aneta Drózdź

e-mail: aneta_drozdz@vp.pl

Krótką historia polskich formacji chroniących organy kierownicze państwa

STRESZCZENIE

W artykule przedstawiono krótką historię polskich formacji chroniących organy kierownicze państwa, począwszy od odzyskania przez Polskę niepodległości po koniec dwudziestego wieku. Prezentowane rozważania przedstawiono na tle reguł i zasad funkcjonowania systemu bezpieczeństwa państwa ze szczególnym uwzględnieniem podsystemu kierowania. W pracy wykazano potrzebę badania przeszłości dotyczącej bezpieczeństwa dla opracowania i stosowania skutecznych współcześnie rozwiązań. Rozważania dotyczą także zagrożeń kierowniczych organów państwa. Stanowią one mogą przyczynę do dalszych dyskusji w zakresie przeznaczenia i reguł działania formacji ochrony najważniejszych osób w państwie.

Słowa kluczowe: ochrona, bezpieczeństwo, zagrożenie, system, formacja.

Wprowadzenie

Odpowiedzialność za bezpieczeństwo, w tym obronność państwa, spoczywa przede wszystkim na organach administracji rządowej¹. Istotą funkcjonowania tych podmiotów jest podejmowanie właściwych działań na rzecz obywateli w zakresie kompetencji przyznanych przez przepisy prawa. Skuteczność tych czynności uzależniona jest od sprawnego funkcjonowania systemu bezpieczeństwa jego przedstawicieli. W każdym kraju istnieje formacja, której celem jest zapewnienie kompleksowej ochrony osobom piastującym najważniejsze stanowiska w państwie. Dlaczego tak jest? Odpowiedź jest prosta. Mianowicie zagrożenie bezpieczeństwa osób podlegających ochronie było i jest nadal wysokie.

---

¹ Szerzej: B. Wiśniewski, *Organizacja przygotowań obronnych administracji publicznej*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2009.

Istota bezpieczeństwa narodowego przejawia się między innymi poprzez zaspokajanie potrzeb i interesów jego narodu². Przytaczając słowa Stanisława Koziej, państwo podejmuje szereg złożonych działań mających na celu „zapewnienie możliwości przetrwania i swobody realizacji własnych interesów w konkretnych warunkach poprzez wykorzystanie okoliczności sprzyjających (szans), podejmowanie wyzwań oraz przeciwdziałanie (zapobieganie i przeciwwstawianie się) wszelkiego rodzaju zagrożeniom dla podmiotu i jego interesów”³. Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest ściśle zorganizowany system funkcji powiązanych ze sobą w wielu obszarach państwa. W jego efekcie „poszczególne państwa [...] powołują instytucje przeznaczone do zapobiegania stopniowo uświadamianym zagrożeniom, takie jak: siły zbrojne, policja⁴, straż pożarna, pogotowie ratunkowe oraz różnego rodzaju służby ratownicze”⁵. W konsekwencji stwierdzić należy, że bezpieczeństwo człowieka znajduje swoje podłoże zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i instytucjonalnym.

Słów kilka o przeszłości polskich formacji ochronnych

Truizmem jest stwierdzenie, że historia stanowi „kopalnię wiedzy” znajdującej swoje odzwierciedlenie w zwalczaniu współczesnych zagrożeń⁶. W kontekście powyższego należy zauważyć, że nauki o bezpieczeństwie „mają silną skłonność do tego, aby budować swoją teorię na podstawie doświadczeń z wojen, walk i bitew albo ćwiczeń – stosować metodę uogólnień indukcyjnych. Jednocześnie z uwagi na swój prakseologiczny charakter są one względnie elastyczne i wrażliwe na postęp naukowo-techniczny i zmiany społeczno-polityczne”⁷.

Każde „badanie bezpieczeństwa obejmuje szereg procesów, w tym również retrospektywnych, których istotą jest naukowe spojrzenie w przeszłość. Genezowanie, ogólnie rzecz ujmując, pozwala określić źródła zagrożeń oraz wymagania niezbędne do spełnienia w przeszłości, aby bezpieczeństwo osiągnęło poziom akceptowalny współcześnie. Pozwala ono z jednej strony zapobiegać ponownemu wystąpieniu wspomnianych źródeł, a z drugiej strony stosować rozwiązania z przeszłości w zabiegach o bezpieczeństwo dziś i jutro. Można również powiedzieć, że genezowanie związane jest z określaniem sposobów eliminacji i minimalizowania zagrożeń, a tym samym wskazuje zabiegi zapewniające odpowiedni

---

² Szerzej: *Współczesne postrzeganie bezpieczeństwa*, red. K. Jałoszyński, B. Wiśniewski, T. Wojtuszek, Wyższa Szkoła Administracji, Bielsko-Biała 2007.

³ S. Koziej, *Strategia bezpieczeństwa RP*, t. 2, *Polityka i strategia bezpieczeństwa państwa w XXI w.*, Warszawa 2004, s. 65.

⁴ *Współczesny wymiar funkcjonowania Policji*, red. B. Wiśniewski, Z. Piątek, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2009.; R. Gwardyński, B. Kaczmarczyk, *Assessment of the Efficiency of Preventive Measures Undertaken by the Police in Poland*, „Scientific Journal of Bielsko-Biala School of Finance and Law” 2019, nr 3, s. 51–55.

⁵ B. Wiśniewski, *System bezpieczeństwa państwa. Konteksty teoretyczne i praktyczne*, Wyższa Szkoła Policji, Szczytno 2013, s. 31; szerzej: R. Gwardyński, *System bezpieczeństwa państwa w ujęciu prakseologicznym*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2019, nr 33(4), s. 53–62.

⁶ P. Lubiewski, A. Dróżdż, *Zagrożenie – rozważania na gruncie teorii*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2020, nr 34(1), s. 77–88.

⁷ Por. J. Świniarski, W. Chojnacki, *Bezpieczeństwo jako przedmiot badań wybranych dyscyplin naukowych [w:] Współczesne postrzeganie bezpieczeństwa...*, s. 278.

poziom bezpieczeństwa. To efekt o charakterze utylitarnym. W kontekście poznawczym należy podkreślić, że wyniki genezowania mogą służyć wzbogaceniu wiedzy współczesnej z zakresu bezpieczeństwa. W obu przypadkach chodzić będzie o wypracowanie procedur unikania błędów popełnianych w przeszłości, tym bardziej że ich źródłem są zazwyczaj ludzkie błędy mające swoje źródło w braku wiedzy z czasów minionych”⁸.

Historia formacji ochronnych jest długa. Sięga ona swoimi korzeniami do okresu międzywojennego, nieustabilizowanej sytuacji politycznej i gospodarczej kraju. Od chwili odzyskania niepodległości i powstania państwa polskiego powstała konieczność zapewnienia bezpieczeństwa osobom zajmującym najwyższe stanowiska państwowe. Sytuacja polityczna i gospodarcza kraju była bardzo niestabilna i stwarzała zagrożenia, których bezpośrednią konsekwencją był zamach na pierwszego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Gabriel Narutowicz na liście władców i przywódców Polski zajmuje miejsce szczególne. To pierwszy prezydent II Rzeczypospolitej, który padł ofiarą zamachu w pięć dni po zaprzysiężeniu. Kilku jego książęcych lub koronowanych poprzedników, jak np. Leszek Biały, Przemysław II czy Wacław III, miało nieco więcej szczęścia, ginęli bowiem od sztyletów i mieczy zabójców, ale nie u samego progu panowania. Narutowicz jako nowy prezydent zginął, ponieważ pod wpływem impulsu pojechał na otwarcie jesiennego salonu malarskiego w Towarzystwie Sztuk Pięknych „Zachęta”. Towarzyszył mu Jan Skotnicki, który wspominał: „obeszliśmy prawą stronę sali i kiedy stanęliśmy przed *Zimowym pejzażem* Ziomka, usłyszałem czterokrotny suchy trzask [...]. Trwało to wszystko sekundę, po czym spojrzałem na prezydenta i zauważyłem, że patrzy na mnie zdziwionym wzrokiem i chwieje się [...]. Dociągnęliśmy go do kanapki, była jednak za krótka, wobec czego trzeba było położyć go na podłodze. Oczy miał otwarte, patrzył na nas powoli, milcząc gaś...”⁹. Zabójca Narutowicza – Eligiusz Niewiadomski, malarz i znakomity krytyk sztuki – wyznawał skrajnie radykalne poglądy, ponadto cierpiał na odmianę paranoi – obłąd posłannictwa. Niewiadomski związany ideowo z obozem narodowym nie uciekał i nie zamierzał uchylać się od odpowiedzialności. Wyznawał zasadę romantycznego terroryzmu¹⁰, że odbierając komuś życie, w zamian należy złożyć w ofierze własne. Na późniejszym procesie nie prosił o łagodny wymiar kary, a gdy został skazany na śmierć, odmówił wystąpienia o łaskę¹¹. Skazano go na śmierć i stracono 31 stycznia 1923 roku.

Obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa prezydentowi w tym okresie spoczywał na organach defensywy politycznej – Policji Politycznej¹². Fakt, że doszło do zamachu, pokazał nieudolność ówczesnych służb, na których barkach spoczywała odpowiedzial-

⁸ B. Wiśniewski, *Praktyczne aspekty badań bezpieczeństwa*, Difin, Warszawa 2020, s. 149.

⁹ A. Szwarc, M. Urbański, P. Wiczorkowicz, *Kto rządził Polską*, Świat Książki, Warszawa 2007, s. 641.

¹⁰ B. Wiśniewski, *Fundamental Problems of Fighting Terrorism and Sabotage by The Police*, „Internal Security” 2010, nr 2, Police Academy, Szczytno, s. 195–200.

¹¹ A. Garlicki, *Śmierć Prezydenta*, „Polityka” nr 49 (2379) z dnia 7 grudnia 2002 roku.

¹² Policja Polityczna – to polska polityczna formacja policyjna, utworzona w 1924 roku. Wraz z powstaniem Komendy Głównej Policji Państwowej stworzono w jej strukturach wydział V, który miał zajmować się organizacjami komunistycznymi. 16 października 1919 roku wydział ten został przekształcony w Inspektorat Defensywy Politycznej. W listopadzie 1920 roku nastąpiła reorganizacja struktur policji politycznej i w miejsce Inspektoratu utworzono centralny wydział IV oraz ekspozytury w komendach okręgowych i agentury na niższych szczeblach. W 1923 roku zlikwidowano policję polityczną i utworzono Służbę Informacyjną, podległą administracji państwowej oraz Oddział Informacyjny, podległy Departamentowi Bezpieczeństwa MSW. Struktura b w kwietniu 1924 roku powołano nową służbę – Policję Polityczną. W 1926 roku nastąpiła kolejna reorganizacja i Policję Polityczną zastąpiła Służbą Śledczą.

ność za bezpieczeństwo głowy państwa. Zamach ten uświadomił politykom, jak bardzo potrzebna jest wyspecjalizowana jednostka zapewniająca ochronę kierowniczym organom w Polsce. Zabójstwo prezydenta, a co za tym idzie – uświadomienie sobie konieczności istnienia specjalnych jednostek zajmujących się ochroną, doprowadziło do powołania brygady ochronnej. Powołał ją 12 czerwca 1924 roku Minister Spraw Wewnętrznych Zygmunt Hübner. Data powstania brygady uznawana jest za oficjalny początek dziejów Biura Ochrony Rządu. Podstawowym zadaniem brygady było zapewnienie bezpieczeństwa Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej¹³. Natomiast zabezpieczeniem siedziby prezydenta zajmował się Oddział Zamkowy (wydzielony z brygady ochronnej). Analiza źródeł historycznych uwydatnia nieocenioną rolę adiutantów w zakresie bezpośredniej ochrony przedstawicieli władzy. Warto zaznaczyć, że adiutant wywodzi się od łacińskiego słowa *adiutare*, co oznacza – pomagać. Według słownika Władysława Kopalińskiego adiutant to oficer ordynansowy, przydzielony do osobistej dyspozycji wyższego dowódcy, adiutant przyboczny – przydzielony do osoby głowy państwa¹⁴. Bez wątplenia adiutanci pełnili przede wszystkim funkcje reprezentacyjne. Towarzyszyli głowie państwa we wszystkich uroczystościach oficjalnych, asystowali gościom w trakcie wizyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz dyplomatom. Z całą pewnością funkcja ta powierzana była osobom obdarzonym największym zaufaniem. W kontekście powyższego nie sposób w tym miejscu nie przytoczyć słów z pamiętnika adiutanta marszałka Piłsudskiego, które marszałek kierował do swojego świeżo upieczonego adiutanta: „Najpierw musicie wiedzieć jedno: wszystko, co się tu koło mnie dzieje, musi być tajne. To samo dotyczy mojej osoby. Nikt nie ma prawa was o nic pytać, a gdy zapyta, to możecie odpowiedzieć mu brzydko”¹⁵. Józef Piłsudski traktował adiutanta jako kogoś od siebie nieodłącznego, jako część munduru, twierdząc: „Ja zawsze chodzę z adiutantem. Mój adiutant musi być pilniejszy od cienia, pogoda nic go nie może obchodzić”¹⁶.

Ponadto brygada ochronna funkcjonowała na podstawie *Instrukcji o prowadzeniu służby ochronnej* ustanowionej 29 lipca 1924 roku. Regulowała ona sposób działania i zakres ochrony osób, którym brygada miała zapewnić bezpieczeństwo. Dodatkowo brygada chroniła prezydentów państw obcych oraz wybitnych polskich dygnitarzy. Odbywało się to jako ochrona osobista, zabezpieczanie obiektów, tras kolejowych, stacji¹⁷. Instrukcja zawierała cztery stopnie zabezpieczeń stosowanych wobec głowy państwa, prezydentów innych państw oraz innych ważnych polskich osobistości. Pierwszy stopień obowiązywał podczas najwyższego zagrożenia i brał pod uwagę wykorzystanie wszelkich możliwych i dostępnych środków. Pozostałe stopnie zmniejszały kolejno potencjał ludzki, zaangażowanie techniczne w ochronę prezydenta jak i innych osób. Instrukcja dogłębnie określała zakres nałożonych na formację zadań i wskazywała sposób ich wykonania. Nie uchroniło to jednak polskich polityków okresu międzywojennego od prób zamachów. Niewiele opracowań zawiera jakiegokolwiek informacje o próbie dokonania zamachu na prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. A taki miał miejsce. Incydent wydarzył się 5 września 1924 roku podczas przejazdu

¹³ A. Misiuk, *Administracja spraw wewnętrznych w Polsce od połowy XVIII wieku do współczesności. Zarys dziejów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2005.

¹⁴ W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem*, Oficyna Wydawnicza Rytm, Warszawa 2007, s. 14.

¹⁵ M. Lepecki, *Pamiętnik adiutanta marszałka Piłsudskiego*, PWN, Warszawa 1987, s. 66.

¹⁶ *Ibidem*, s. 67.

¹⁷ Dodatek Tajny do Dziennika Rozkazów Ministra Spraw Wojskowych z dnia 29 lipca 1924 roku, poz. 59, *Instrukcja prowadzenia służby ochronnej*, Centralne Archiwum Wojskowe.

na otwarcie wystawy przemysłowej we Lwowie. Do jadącego odkrytym powozem prezydenta rzucono z tłumu ładunek wybuchowy. Ładunek trafił pod koła innego powozu, którym to poruszała się ochrona prezydencka wraz ze świtą. Nikt nie został ranny. Zamachowcem okazał się dziewiętnastoletni student ukraiński Teofil Olszewski, zatrzymany później przez patrol niemiecki w okolicy Bytomia¹⁸.

Natomiast zamach z 15 czerwca 1934 roku na ówczesnego Ministra Spraw Wewnętrznych Bronisława Pierackiego był starannie przygotowany i przeprowadzony przez Organizację Ukraińskich Nacjonalistów (OUN). Zamachowcy wiedzieli, iż minister nie korzysta z ochrony. O godzinie 15.40 minister Pieracki przyjechał na ul. Foksal w Warszawie do Klubu Towarzystwo (klub był miejscem spotkań elit, spotykali się tam ministrowie, posłowie, senatorowie, dziennikarze). Do wchodzącego ministra Pierackiego podszedł młody mężczyzna i oddał trzy strzały z bliskiej odległości w tył głowy. Minister zmarł na miejscu. Zamachowiec nie został schwytany. Pod zmienionym nazwiskiem żył do 1966 roku w Argentynie¹⁹.

Szczegółowego podziału zadań dokonał dopiero Minister Spraw Wewnętrznych Marian Zyndram-Kościałowski, wydając 19 grudnia 1934 roku *Instrukcję Ochronną*, której II część była zatytułowana *Ochrona Prezydenta Rzeczypospolitej*²⁰. Istotą dokumentu było wytyczenie zadań i podział kompetencji służb odpowiedzialnych za zapewnienie maksimum bezpieczeństwa Prezydentowi RP. Jeszcze podczas II wojny światowej, 22 sierpnia 1944 roku powołano Wydział Ochrony Rządu do wykonywania zadań ochronnych wobec nowego rządu²¹.

W okresie powojennym miały miejsce zamachy na najwyższych urzędników państwa polskiego. 7 lutego 1952 roku schizofrenik uzbrojony w pistolet produkcji radzieckiej typu TT usiłował wymusić załatwienie prywatnej sprawy na prezydencie Bolesławie Bierucie. W trakcie interwencji jeden z funkcjonariuszy ochrony – por. Konstanty Markowski został zastrzelony przez zamachowca, natomiast drugi – por. Kazimierz Dosekoczyński został ciężko ranny. Obezwładniony napastnik został przekazany do zakładu zamkniętego leczenia psychiatrycznego. Z racji swej niepoczytalności nigdy nie stanął przed sądem. Rok później w 1953 roku (dokładniejszych danych brak) nieznany mężczyzna lat około czterdziestu, uzbrojony w niebezpieczne narzędzie – siekiere, wtargnął do Belwederu z zamiarem dotarcia do prezydenta Bolesława Bieruta. Ciężko zranił oficera ochrony stojącego na posterunku honorowym – ppor. Cechniaka. Zginął zastrzelony przez oficera ochrony. Próby zamachów z użyciem materiałów wybuchowych też się zdarzały. Na przykład 15 lipca 1959 roku w Zagórz (województwo katowickie) Stanisław Jaros zdetonował elektrycznie ładunek wybuchowy założony w koronie drzew przy trasie przejazdu I sekretarza KC KPZR Nikity Chruszczowa oraz I sekretarza KC PZPR Władysława Gomułki. Sprawca celu zamachu nie osiągnął. Bomba została zdetonowana w nieodpowiednim momencie. Ofiarą była jedynie znajdująca się w pobliżu eksplozji przypadkowa osoba. 2 grudnia 1960 roku, ponownie w Zagórz, zdetonowano przedwcześnie ładunek wybuchowy umieszczony w ziemi przy trasie przejazdu I sekretarza KC PZPR Władysława Gomułki. Ofiarami były przypadkowe

¹⁸ E. Guz, *Przemilczany zamach*, „Przeгляд” 2003, nr 39.

¹⁹ W. Żeleński, *Zabójstwo ministra Pierackiego*, Iskry, Warszawa 1995, s. 5–12.

²⁰ *Instrukcja Ochronna – Ochrona Prezydenta Rzeczypospolitej cz. II*, MSW Nr PB. 20/I/34, Warszawa 19.12.1934 r.

²¹ J. Otocky, *Zarys historii Biura Ochrony Rządu*, tom I, materiał na prawach maszynopisu, Warszawa 1984, s. 32–40.

osoby. Sprawca, którym ponownie był Stanisław Jaros, został tym razem aresztowany i wyrokiem sądu skazany na karę śmierci.

W grudniu 1954 roku w związku z likwidacją Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego powołano w to miejsce odrębne organy:

- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (MSW),
- Komitet ds. Bezpieczeństwa Publicznego przy Radzie Ministrów²².

Ochrona rządu przeszła w kompetencje Przewodniczącego Komitetu ds. Bezpieczeństwa Publicznego. Za oficjalną datę powołania Biura Ochrony Rządu (BOR) MSW należy przyjąć dzień 13 grudnia 1956 roku, mimo że do organizacji BOR przystąpiono już wcześniej – 28 listopada 1956 roku²³. BOR było jedną z głównych jednostek organizacyjnych MSW i spełniało szczególną rolę w zadaniach resortu. Powołane zostało do realizacji zadań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa osobistego członkom kierownictwa partii, rządu i Rady Państwa oraz zagranicznych delegacji partyjno-państwowych i rządowych podczas ich wizyt w Polsce. Na stanowisko dyrektora Biura Ochrony Rządu powołany został z dniem 28 listopada 1956 roku płk Jan Górecki. Funkcję tę pełnił nieprzerwanie do 1981 roku.

Po wyborach parlamentarnych z 1989 roku funkcjonariusze Biura Ochrony Rządu z dniem 1 sierpnia 1990 roku stali się żołnierzami, pozostając nadal w strukturze resortu spraw wewnętrznych i realizując zadania ochronne wobec najwyższych dostojników państwa i przedstawicieli delegacji zagranicznych. Uchwalenie ustawy o działach administracji rządowej z 4 września 1997 roku²⁴ spowodowało konieczność podporządkowania wszystkich jednostek wojskowych Ministrowi Obrony Narodowej. Rozpoczęto wtedy prace legislacyjne związane z prawnym uregulowaniem statusu formacji. W okresie od stycznia 2000 do marca 2001 roku Biuro Ochrony Rządu działało na podstawie ustawy z dnia 22 grudnia 1999 roku o czasowym podporządkowaniu niektórych jednostek wojskowych²⁵. W lutym 2001 roku zakończono prace dotyczące unormowań prawnych i propozycje zostały przyjęte przez Sejm i Senat. Ustawa z dnia 16 marca 2001 roku o Biurze Ochrony Rządu weszła w życie z dniem ogłoszenia 30 marca 2001 roku.

Należy zauważyć, że od czasu powołania brygady ochronnej w 1924 roku jednostka odpowiedzialna za bezpieczeństwo najważniejszych przedstawicieli w państwie przeżyła głębokie przemiany, które ostatecznie doprowadziły do uformowania Biura Ochrony Rządu. Jak zauważa Tomasz Białek, idea funkcjonowania formacji, wbrew opinii publicznej, nie ma nic wspólnego z „przywilejami władzy”, wręcz przeciwnie, stanowi powinność wobec państwa i obywateli wynikającą z zajmowanego stanowiska oraz pełnionej funkcji²⁶.

Reasumując, należy podkreślić, że źródła historyczne wskazują na wielowiekową tradycję ochrony najważniejszych osób i organów w państwie. Historia ta wywiera wpływ na wiele aspektów funkcjonowania instytucji powołanych do tejże ochrony. We współczesnych warunkach rozwoju społeczeństwa informacyjnego poszerza się jednak zakres wiedzy

---

²² Dekret z dnia 7 grudnia 1954 roku o naczelnym organach administracji państwowej w zakresie spraw wewnętrznych i bezpieczeństwa publicznego (Dz.U. z 1954 r. nr 54 poz. 269).

²³ Art. 2 Uchwały Rady Ministrów Nr 781 z dnia 13 grudnia 1956 roku w sprawie statutu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

²⁴ Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 października 1999 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o działach administracji rządowej (Dz.U. z 1999 r. nr 82 poz. 928).

²⁵ Art. 1 Ustawy z 22 grudnia 1999 roku o czasowym podporządkowaniu niektórych jednostek wojskowych (Dz.U. z 2000 r. nr 2 poz. 6).

²⁶ T. Białek, *W kręgu żywych tarcz*, „Komandos” 2007, nr 4, s. 16.

o działaniach struktur, których kluczową rolą jest zapewnienie bezpieczeństwa osobom mającym udział w wykonywaniu funkcji związanych ze sprawowaniem władzy w państwie, jak i osobom m.in. wykonującym zadania w polskich placówkach dyplomatycznych znajdujących się poza granicami naszego kraju.

Konkluzje

Nieustające zamachy terrorystyczne oraz atmosfera strachu²⁷ w państwie demokratycznym przypomina społeczeństwu o skomplikowanej naturze bezpieczeństwa. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w przewartościowaniu dążeń i priorytetów ludzi oraz podejmowaniu wysiłku na rzecz uniknięcia negatywnych konsekwencji omawianego zjawiska. Jednym z wielu elementów systemu działania na rzecz bezpieczeństwa są formacje realizujące zadania na rzecz kierowniczych organów państwa²⁸.

„Często zdarza się słyszeć słowa «historia lubi się powtarzać». Co mają na myśli Ci, którzy tak mówią? Wydaje się, że są przekonani o tym, że pewne symptomy, zjawiska, procesy, zdarzenia i epizody z przeszłości mogą się pojawić w przyszłości w ściśle określonych okolicznościach. Interpretacja badaczy bezpieczeństwa w tym kontekście może nie być pozbawiona subiektywizmu wynikającego z tego, że doszukiwać się będą podobieństw do obecnych symptomów, zjawisk, procesów, zdarzeń i epizodów. Czy zatem można z takiego badania rezygnować? Mimo wszystko zajmować się przeszłością należy. Bez jej badania narażać można siebie i innych na zagrożenia i niepowodzenia”²⁹.

Wiedza historyczna, a także doświadczenia państwa polskiego oraz innych państw, w tym demokratycznych, wskazują na potencjalne źródła zagrożeń wobec osób sprawujących najważniejsze funkcje w państwie oraz wobec obiektów szczególnie ważnych dla jego bezpieczeństwa. Zamachy na osoby pełniące funkcje publiczne jako szczególny rodzaj działania polityczno-przestępczego, mającego zwykle na celu osiągnięcie pewnego celu politycznego w sposób nielegalny czy też wyeliminowanie osoby bądź grupy ludzi poprzez morderstwo, zawsze stanowiły i stanowią obecnie część obiektywnej rzeczywistości bezpieczeństwa. Problem zagrożenia bezpieczeństwa nabrzmiewa szczególnie w sytuacji identyfikowanego wzrostu znaczenia zagrożenia ze strony międzynarodowego terroryzmu³⁰ oraz możliwych jego krajowych emanacji³¹.

Takie szczególne warunki wymuszają konieczność istnienia wyspecjalizowanej, profesjonalnej i wyszkolonej formacji uprawnionej do realizowania zadań ochronnych jako

²⁷ P. Lubiewski, *Terroryzm a migracja. Zależności i skutki*, Wydawnictwo TUM, Wrocław 2018, s. 11.

²⁸ Por.: B. Kaczmarczyk, B. Wiśniewski, R. Gwardyński, *Security of An Individual*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2018, nr 3 (28), s. 67–78.

²⁹ B. Wiśniewski, *Praktyczne aspekty badań...*, s. 149.

³⁰ Szerzej: P. Lubiewski, *Doskonalenie działań służb specjalnych w zakresie zwalczania zagrożeń terrorystycznych*, Centrum Badań nad Bezpieczeństwem Transgranicznym w Cieszynie Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej, Cieszyn 2018; P. Lubiewski, *Służby specjalne w systemie zarządzania kryzysowego – problematyka współdziałania*, „Studia i Materiały Wydziału Zarządzania i Administracji Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach” 2017, t. 1, nr 21, *Zarządzanie kryzysowe i bezpieczeństwo*, s. 395–407.

³¹ B. Kogut, P. Lubiewski, *Organization of Rescue Activities in Crisis Situations Caused by Terrorist Attacks*, „Bulletin of Lviv State University of Life Safety” 2018, nr 8/8, s. 74–82.

nieodzowny warunek (*conditio sine qua non*) egzystencji państwa i właściwego funkcjonowania jego struktur. Tym samym stanowią uzasadniony argument dla funkcjonowania takiej formacji w systemie narodowego bezpieczeństwa.

W świetle zmian zachodzących na arenie międzynarodowej Polska posiada coraz silniejszą pozycję i jest partnerem w wielu strategicznych projektach. Wskutek zaangażowania Polski w działaniach NATO wytwarza się przestrzeń do wprowadzania usprawnień systemu bezpieczeństwa. Czynny udział w podejmowanych na skalę światową inicjatywach umożliwia doskonalenie warsztatu podmiotów kształtujących trwałość systemu bezpieczeństwa narodowego. Doświadczenie w tym zakresie wydaje się nieocenione. A z doświadczeniem związana jest historia. Doświadczenia formacji przeznaczonych do ochrony kierowniczych organów państwa pozwalają skutecznie odpowiedzieć na obecne wyzwania oraz zdynamizować dalszy rozwój ochrony osób i obiektów przez te osoby wykorzystywanych. W obecnych warunkach wyzwań i zagrożeń służby zmuszone są do stosowania nowych form zarządzania i organizacji pracy. Ich działalność podporządkowana jest ewaluującym zmianom jako naturalnemu czynnikowi rozwoju.

Bibliografia

- Białek T., *W kręgu żywych tarcz*, „Komandos” 2007, nr 4.
- Dekret z dnia 7 grudnia 1954 roku o naczelnych organach administracji państwowej w zakresie spraw wewnętrznych i bezpieczeństwa publicznego (Dz.U. z 1954 r. nr 54 poz. 269).
- Dodatek Tajny do Dziennika Rozkazów Ministra Spraw Wojskowych z dnia 29 lipca 1924 roku, poz. 59, *Instrukcja prowadzeniu służby ochronnej*, Centralne Archiwum Wojskowe.
- Garlicki A., *Śmierć Prezydenta*, „Polityka” nr 49 (2379) z dnia 7 grudnia 2002 roku.
- Guz E., *Przemilczany zamach*, „Przegląd” 2003, nr 39.
- Gwardyński R., *Możliwości doskonalenia działań prewencyjnych Policji*, Akademia Wojsk Lądowych, Wrocław 2019.
- Gwardyński R., *System bezpieczeństwa państwa w ujęciu prakseologicznym*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2019, nr 33(4), s. 53–62.
- Gwardyński R., Kaczmarczyk B., *Assessment of the Efficiency of Preventive Measures Undertaken by the Police in Poland*, „Scientific Journal of Bielsko-Biala School of Finance and Law” 2019, nr 3.
- Instrukcja Ochronna – Ochrona Prezydenta Rzeczypospolitej*, cz. II, MSW Nr PB. 20/I/34, Warszawa 19.12.1934.
- Kaczmarczyk B., Wiśniewski B., Gwardyński R., *Security of An Individual*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2018, nr 3 (28).
- Kogut B., Lubiewski P., *Organization of Rescue Activities in Crisis Situations Caused by Terrorist Attacks*, „Bulletin of Lviv State University of Life State”, nr 2018/8/8.
- Kopaliński W., *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem*, Oficyna Wydawnicza Rytm, Warszawa 2007.

- Koziej S., *Strategia bezpieczeństwa RP*, t. 2, *Polityka i strategia bezpieczeństwa państwa w XXI w.*, Warszawa 2004.
- Lepecki M., *Pamiętnik adiutanta marszałka Piłsudskiego*, PWN, Warszawa 1987.
- Lubiewski P., *Doskonalenie działań służb specjalnych w zakresie zwalczania zagrożeń terrorystycznych*, Centrum Badań nad Bezpieczeństwem Transgranicznym w Cieszynie Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej, Cieszyn 2018.
- Lubiewski P., *Służby specjalne w systemie zarządzania kryzysowego – problematyka współdziałania*, „Studia i Materiały Wydziału Zarządzania i Administracji Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach”, t.1. *Zarządzanie kryzysowe i bezpieczeństwo*, nr 21/2017.
- Lubiewski P., *Terroryzm a migracja. Zależności i skutki*, Wydawnictwo TUM, Wrocław 2018.
- Lubiewski P., Drózdź A., *Zagrożenie – rozważania na gruncie teorii*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2020, Nr 34(1).
- Misiuk A., *Administracja spraw wewnętrznych w Polsce od połowy XVIII wieku do współczesności. Zarys dziejów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2005.
- Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 października 1999 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o działach administracji rządowej (Dz.U. z 1999 r. nr 82 poz. 928).
- Otocki J., *Zarys historii Biura Ochrony Rządu*, tom I, materiał na prawach maszynopisu, Warszawa 1984.
- Szwarc A., Urbański M., Wieczorkowicz P., *Kto rządził Polską*, Świat Książki, Warszawa 2007.
- Świniarski J., Chojnacki W., *Bezpieczeństwo jako przedmiot badań wybranych dyscyplin naukowych [w:] Współczesne postrzeganie bezpieczeństwa*, red. K. Jałoszyński, B. Wiśniewski, T. Wojtuszek T., Wyższa Szkoła Administracji, Bielsko-Biała 2007.
- Uchwała Rady Ministrów Nr 781 z dnia 13 grudnia 1956 roku w sprawie statutu organizacyjnego Ministerstwa.
- Ustawa z 22 grudnia 1999 roku o czasowym podporządkowaniu niektórych jednostek wojskowych (Dz.U. z 2000 r. nr 2 poz. 6).
- Wiśniewski B., *Fundamental Problems of Fighting Terrorism and Sabotage by The Police*, „Internal Security” 2010, nr 2, Police Academy, Szczytno 2010.
- Wiśniewski B., *Organizacja przygotowań obronnych administracji publicznej*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2009.
- Wiśniewski B., *Praktyczne aspekty badań bezpieczeństwa*, Difin, Warszawa 2020.
- Wiśniewski B., *System bezpieczeństwa państwa. Konteksty teoretyczne i praktyczne*, Wyższa Szkoła Policji, Szczytno 2013.
- Wiśniewski B., Zwęgliński T., Socha R., *The Theory of Commanding*, „Bulletin of Lviv State University of Life Safety” 2016, nr 14.
- Współczesne postrzeganie bezpieczeństwa*, red. K. Jałoszyński, B. Wiśniewski, T. Wojtuszek, Wyższa Szkoła Administracji, Bielsko-Biała 2007.

Współczesny wymiar funkcjonowania Policji, red. B. Wiśniewski, Z. Piątek, Akademia Obrony Narodowej, 2009.

Żeleński W., *Zabójstwo ministra Pierackiego*, Iskry, Warszawa 1995.

SUMMARY

Aneta Dróżdż

A short history of Polish formations protecting the governing bodies of the state

This paper presents a short history of Polish formations protecting the governing bodies of the state, starting from the moment Poland regained independence at the end of the twentieth century. The considerations are presented against the rules and principles of the functioning of the state security system, with particular emphasis on the control subsystem. This paper demonstrates the need to research attitudes to safety in the past, in order to develop and apply effective contemporary solutions. The considerations contained in it also concern the existing threats to the management of state organs. They may contribute to further discussions on the purpose and rules of operation of the formation which is supposed to protect the most important people in the state.

Key words: protection, security, threat, system, formation.

Data wpływu artykułu: 19.01.2021 r.

Data akceptacji artykułu: 29.01.2021 r.